

DVAJSET DOZDEVNIC IZ PRVIH DVEH SLOVENSKO-HRVAŠKIH
SLOVARJEV

Obravnavanih je dvajset dozdevnih besed (fantomk), ki so se prvič pojavile v enem izmed prvih dveh slovensko-hrvaških slovarjev, Registru 1578 ali Registru 1584. Restavrirane so jim najverjetnejše nameravane podobe: resnične besede, katere zastopajo te dozdevnice. Dana je osnovna tipologija dozdevnic.

Twenty ghostwords that first appeared in either of the two first Slovene-Croatian dictionaries (1578 and 1584) are discussed. The most likely intended genuine forms underlying these ghostwords are restored. A basic general typology of ghostwords is given.

Dozdevne besede ali *dozdevnice* mi pomenijo besede, ki so nastale nehote zaradi kake pomote, zmote ali okvare, npr. zaradi tiskovne pomote, zarečenja, (trenutnega) nevedenja resnične podobe ali pomena besede, reprodukcije na podlagi napačnega razbranja, slišanja, razumetja, nepravilne konjekture ipd. Pomenijo mi torej tisto, kar je v besedoslovju in slovaroslovju znano pod angleško besedo *ghostword* in za kar sem doslej (npr. Gjurin 1985: 209, op. 33; 216, op. 69) rabil izraz fantomska beseda ali fantomka (prim. franc. *mot fantôme*, it. *parola fantasma*, n. *Phantomwort*, *Gespenswort*, r. *slovo-prizrak*, sh. *fantomska riječ*, *riječ* — *fantom*, *riječ* — *utvara*, *sablasna riječ* poleg *ničija riječ*, lat. *vox nihili*, *verbum commenticium*, r. *lažnoe slovo* — vse Simeon 1969). Veliki angleško-slovenski slovar (Grad idr. 1978) daje za iztočnico *ghostword* priložnostno ustreznico *beseda*, ki je *ni* — pač zato, ker dozdevnica obstaja, vsaj prvotno, le v svoji naključni goljufivi podobi (ta podoba — imenujem je dejanska — realno obstoji, v njej in po njej besede dozdevnice seveda so, ne niso), medtem ko ji je pravo (imenujem jo resnična podoba) treba šele uganiti, dognati. Dognati jo ni zmeraj lahko, zlasti ne dozdevnicam v starih besedilih. Znano je, da se (slovarske) dozdevnice utegnejo tudi prepisovati iz besedila v besedilo (iz slovarja v slovar), dokler so štete za pristne besede (*pristnice* imajo dejansko in resnično podobo enako). Tako se lahko dozdevnica iz nehotene enkratnice (hapaksa) — ki je nekaj vse drugega kakor npr. nameren avtorski priložnostni neologizem — polagoma celo spremeni v podružbljeno, od govorne skupnosti sprejeto novo pristno besedo. »Svetovni« zglede besede, ki je prepotovala to pot, je *zenit* iz arabskega *samt* 'pot' (verjetno prepisovalna ali bralna pomota *m* → *ni*).

Beseda je lahko dozdevna na kateri koli (jezikovni) ravni, tudi na večih hkrati: po svoji pisni ali govorni podobi, pomenu, jezikovni pripadnosti (pri-sojenosti jezikovnemu sistemu) ... Beseda, za katero se sumi, da glede česa ni pristna, je *sumljivka*. Na osnovi kakršne koli domneve (konjekture) se skuša dobiti resnična podoba sumljivke, in beseda, predlagana v tej domnevno resnični podobi, je *domnevnica*. Domnevnice so do različnih stopenj prepričljive; marsikdaj ostane vsaj t. i. nujni dvom: načeloma dopuščena možnost nepravilnosti rešitve. Vsekakor se domnevnice lahko same izkažejo za nove dozdevnice, za »besede, ki jih ni«, ali vsaj za nove sumljivke, odvisno pač od (ne)ovrgljivosti dokaza (npr. materialnega).

Celotna tipologija dozdevnic in njim podobnih besed je precej zapletena. Zadostuje naj opozorilo na nekaj tipov, pomembnejših za naše razpravljanje.

Dozdevnice v svoji prvi pojavitvi so *spočetne dozdevnice* (s prilaskom skušam asociirati njih prvost in hkrati možnost, da spočenejo nove dozdevnice). Spočetne dozdevnice par excellence so *pomotnice*, npr. besede s pisno ali tiskarsko pomoto, in *poškodovanke*, besede, nastale zaradi slabega črkovnega ulitka ali tiskarskega odtisa, opackanosti ali odtrganosti zapisne ploskve in podobnih »telesnih hib« besede; glede na način in silovitost poškodbe bi lahko govorili o oškreblijankah, palimpsestnicah, zmaličenkah itd. (Izrazje pojasnjujem z vidika pisne ravnine, bi pa najbrž bilo uporabljivo tudi za ustrezne pojave na drugih ravninah.) Pomotnice in poškodovanke so si po svoje blizu (prim. odsotnost zadnje črke kake besede bodisi zaradi izpusta pri tisku ali zaradi odtrganosti papirja), večinoma pa je vsaj v tiskanih delih (spočetni) pomotnici težje določiti resnično, nameravano podobo, saj ima samo eno dejansko (telesno) podobo, medtem ko je poškodovanica lahko omejena npr. na en izvod knjige, v drugih izvodih pa je beseda nepoškodovana. (Tak primer tu obravnavam pod *Nehainouito*.) Poleg tega objektivno enaka stopnja poškodovanosti subjektivno ni enako dojemana, zato npr. je hibni *d* v *Vdijnjati* Stabeja zavedel, drugih pa ne (gl. tu zadevno geslo). Poškodovanica z vzporedno nepoškodovanko se da zlahka »restavrirati« v svojo resnično podobo; analogno lahko vsem, tudi domnevnim, resničnim podobam dozdevnic oz. besedam, vzpostavljenim v teh podobah, rečemo restavriranke, *Vdijnjati* kaže, da je lahko poškodovanica hkrati še pomotnica, kajti črko *j* namesto *i* med soglasnikoma je na stopnji normiranosti pisave v Bibliji 1584 treba imeti za pomoto. Beseda z enakim *j* iz časa manjše normiranosti, ko je še *i* = *j*, ne bi bila pomotnica, celo sploh ne prava dozdevnica, marveč zgolj *zastrta beseda*; pri tej je pisna podoba (še) v skladu z normo, vendar dopušča poleg pravilne tudi nepravilno govorno uresničitev in s tem nastanek prave dozdevnice, najprej na govorni ravnini: taka dozdevnica je *napačna pretporjenka*, lahko pa se potem seveda tudi zapiše (*napačna preupodobljenka* — zgled zanjo tu je *cantic* iz *Zantyz* in je posebej zanimiv zato, ker je napačno branje povzročila zamenjava pravopisov dveh različnih jezikov).

Tako pomotnice in poškodovanke kakor zastrte besede s svojo dejansko podobo zavajajo (*zavedljivke*) in lahko povzročijo perpetuiranje ali novo nastajanje dozdevnic. Dozdevnice, ponovljene v dobri veri, da so pristnice, bi lahko imenovali *povzete dozdevnice*. S stališča staroslovja bi bilo morda dobro ločiti dozdevnice, povzete v navadnih slovarjih (če tam živijo mrtvo zgolj slovarsko življenje, bi jih lahko še naprej imenovali *fantomke*), od metaslovarskih *brezsumnic*. Slednje so nekakšne »naivne« preupodobljenke, nastavljene kot iztočnice v metaslovarjih, tj. slovarjih slovarjev (kakršen je npr. Stabejev obrnjeni Megiserjev Tezavrus). Spočetne in povzete dozdevnice tvorijo *prootni krog* (serijo) *dozdevnic*. *Drugotni krog dozdevnic* tvorijo predvsem napačne, zmotne domnevnice; teh je seveda največ v metaslovarjih in drugih besedoslovnih študijah. (Vmesne kroge dozdevnic, nastale npr. z napačnimi prepisi spočetnih dozdevnic, lahko štejemo kar v prvotni krog.)

Sumljivke, za katere (še) ni mogoče ugotoviti, ali so pristnice ali dozdevnice, bi lahko imenovali *morebitnice*. Zapis *Hagar* v Registru 1584, na primer, je najverjetneje pomotnica (za *Hahar*), vendar obstaja določena možnost, da

je poleg oblike *hahar* zares obstajala dvojnica *hagar*. Med sumljivko in morebitnico je razlika predvsem v vidiku: prva je nedognana beseda, osumljena, da bi lahko bila dozdevnica, druga je nedognanka kot možna pristnica.

V prvih dveh slovensko-hrvaških slovarjih, Registru 1587 in Registru 1584, je precej dozdevnic in sumljivk. V nadaljevanju komentiram (usodo) dvajset njih, in sicer v »geslih«; za njih prediztočnice (postavljene ležeče, za njimi je naveden vir prve pojavitve in poimenovan tip zavedljivke) so vzete spočetne dozdevnice, za iztočnice pa najvažnejše metaslovarske dozdevnice (in morebitnice), bodisi drugotne bodisi brezsumno povzete (preupodobljene). Izjemoma je v iztočničnem nizu navedena (tudi) potencialna, neizpričana brezsumna preupodobljenka: npr. pod *kun/ktèn* kot edina, ker je ta pomotnica tako prozorna, da ni nikogar zavedla, pod *Ozhat* pa zato, ker so Putančeve preupodobitve pomotnice tako zavajajoče. V razpravnem delu gesel obravnavam tudi slovarske (v glavnem Megiserjeve) fantomke, med iztočnicami sicer nenavedene. Na koncu gesel dodajam najverjetnejšo restavriranko in njeno sodobno preupodobljenko kot izhodišče za metaslovarsko iztočnico (nastavljenko; ta ni nujno enaka prečrkovanki, še manj je vedno ustrezen odraz resnične govorne podobe, zato tudi rabim raje izraz preupodobljenka).

cantic. Gl. *Zanthyx*.

Fulta, R 1584 (3. stolpec), pomotnica.

fulta. V stolpcu 3 Registra 1584 pod *Gàrzha* stoječo ustreznico *Fulta* je Putanec (1979: 170) poskusil — s pripisanim vprašajem — povezati z madž. *holt* 'mrtev', a bo prej veljalo, kar je domiselno posumil Stabej (1976: 139), da je namreč pisna ali tiskovna pomota za *Funta*. V prid Stabejeve domneve lahko navedem Belostenčevo geslo *Fùga, Fúnta. (D.) Oráfsak na chloveku, y fivinchetu â Fruga, hërga, (D.) kraszta na drévu* 'Tuber . . . tubercula, clavus. In animalibus tumor quidam rotundus; in arboribus verò durities illa extans in fimilitudinem nodi. In corporibus autem inflatio, Tumiditas'. V R 1584 gre najbrž za pomen 'tur, žulj (ali kaj podobnega na *t e l e s u*)', ne za 'drevesna grča'. Na to kažeta ustreznici *Tour, Gumpa* v koroškem stolpcu. *Gumpa*¹ bi sicer, kakor iztočnica *Gàrzha*, dovoljevala tudi pomen 'drevesna grča', toda *Tour* se nanaša le na tvorbe na človeškem/živalskem telesu. Prim. Plet. pod *gumpa, tvor*; in pod grča: *Gospod te bo udaril s hudimi grčami na kolenih in stegnih* iz Biblije 1584. Enako pri Bohoriču (1584: 5) geslo *Gerzha* 'Tuber; gefchwülft, beull'. — Beseda *funta* je etimološko nejasna. Skok (1971: pod grč) primerja razen s *f(r)uga* 'drevesna grča' tudi s Pohlino *fronta* 'repa, korenje, krompir ipd. kot svinjska hrana' = štajersko *frunta* (Plet.). Med kajkavci *frunta* 'glavica na palici' (Plet. iz Valjavca): ta pomen Skok (1971: pod *brunčela*) napačno pripisuje tudi slovenščini in ga ima povrh napačno zapisanega kot »glavica po polici«; tako *frunta* kot *fronta* tu povezuje z lat. *frons -tis*. Ne glede na to, ali gre za etimološko isti izvor ali ne, je *funta* in *frunta* res treba povezati: Novak (1985) navaja za beltinski govor *frùnta(sti)* s pomenom 'pega(st), podplut(ba)'. — Restavriranka: *Funta, funta*.

¹ Bezljaj (1976) pod *gumb* pošilja h *gumpa*, vendar tega gesla nima.

Hagar, R 1584 (3. st.), morebitnica.

hagar. V R 1578 sta pod *Rablin* ustreznici *Maningolda* (gl. tu pod *izt.*) in *Ha-har*. Slednja je v R 1584 prepisana v stolpec 3 kot *Hagar*, in od tod ima Megiser v Dikcionariju pod *Hencker* in v Tezavrusu pod *Carnifex* poleg *trinog* in *rabl* (tega dvojega ni mogel prevzeti iz slovarjev) ter *rablin* in *maningolda* tudi *hagar*. Stabej (1976: 140; 1977: 44) je za (oba) Megiserjev(a) slovar(ja) in za R 1584 nastavljal *hagar* z -g- brez pripombe: še en kazalnik, da Registra 1578 ni dosti upošteval, v tem primeru pa tudi Läg Reidove ne, ta je namreč (1967: 31) nastavljal *hahar* po Pleteršniku (*hahár* z oznakama *vzhŠt.* iz *Cafa* in *ogr.* iz *Valjavca*) in Striedter-Tempsovi (1958: 133—4; 1963: 134). Po Putancu (1979: 171) »hagar... bit će tiskarska greška za *hahar*... koji prenosi i Megiser u 1592... dakle se može zaključiti da je Megiser u 1592 uzeo tekst iz Biblije«. Beseda je tudi čakavsko-kajkavska, iz srednjevisokonemškega *hahære* (prim. Bezljaj 1976: 190 z navedbo dotedanje literature). Sravn. *VhV* v sposojenkah pogosto ustreza slovenskemu *VgV*, kar se razlaga s sprejemanjem iz bavarsko-avstrijskih narečij, ki imajo oz. so imela *VγV*. Toda *hagar* od drugod, kolikor vem, ni izpričan.

Za možnost, da -g- le ne bi bila tiskovna napaka ali pomotni prepis običajne vrste, do neke majhne mere govori obraten primer v R 1584, kranjsko */hpeharji* namesto */hpegarji*. Že v Trubarjevem Katekizmu (1550: 197) imamo celo *vermaafh* (deljeno med *a-jema*), in čeprav je bilo to v Enih duhovnih pejsnih popravljeno v *vershmagash* (Rigler 1968: 113), bi kazalo prèveriti »morda celo kako vlogo *γ*-ja« (Gjurin 1986: 464—5). Vendar ne češkega (prim. tu pod */hpeharji*), ampak bavarskega. Ali pa celo slovenskega? Priporniški izgovor *g*-ja je ne le široko po zahodnih narečjih, temveč tudi na Gorenjskem in Dolenjskem »zelo običajen« (Ramovš 1924: 233, sklicujoč se na Brocha (1911: 93—4), vendar mi ni jasno, zakaj ravno nanj, saj Broch prostega premenjavanja *g ~ γ* niti ozemeljsko niti glasovnorazvrstitveno ne določa). Po drugi strani je mehkonebni *x* v loku od Rezije prek Zilje in Roža (za del Podjune prim. Zdovc 1972: 138—42) do panonskih narečij ter v Beli krajini prešel v grlni *h* (deloma celo naprej v pridih in popoln izgin) med drugim v medsamoglasniškem položaju (Ramovš 1924: 236—7), in v takem položaju zlasti v alegrogovoru njegovo ozvenjevanje fonetično ne bi bilo nič presenetljivega. Seveda je za vse gornje protestantske primere verjetnejše posnemanje nemške govorne in pisne prakse; celo ver[*f*]maafh bi lahko bil odsev že nemške skrititve,² prim *smæen*, *smân* pri Striedter-Tempsovi (1963: 253); za *hagar* — *hayar* prim. pri njej bav. oz. bav.-avstr. *Hâher* oz. *Hâher* (1958: 133 oz. 1963: 134). — V Ta celem novem testamentu (str. 520) je enkratnica (?) *Arary*. Ramovš si jo je razlagal — tako kakor *cvarar* < *zweier* — z »disimilacijo *j — j* v cas. obl. [. . .], obenem pa z asimilacijskim vplivom glasu *r*« (1924: 170): »**a(h)arja* > **ajarja* > *ararja*« (n. d.: 73). Če ta razlaga drži in če *Arary* ni kar tiskovna pomota (prim. *Aharij* v Kreljevi Postilli 1567: 152^v), potem postane tudi Stabejev *špejar* (gl. tu pod */peharji*) prepričljivejši. — Prim. še pri Ramovšu (1924: 244) iz Kolomonovega žegna *bras use fergindrinshe* 'Verhinderung'. — Rest. kljub vsemu najverjetneje *Hahar*, *hahar*.

² Obliko *fershmaati* navaja (kar zadeva -aa-, brez komentarja) Kopitar (1808: 54) med Trubarjevimi »Blümchen aus dem Krainisch der Städter«.

kofharja, R 1584 (3. st.), pomotnica.

košarja. Geslo Registra 1578 »Korba. Koshniza, Koshara,« je prešlo v R 1584 kot *Korba* 1 — *kofharja* 3. Torej je -j- odveč, čeprav je Stabej (1976: 145; 1977: 65) nastavljal *košarja* brez pripombe tako za R 1584 kot za oba Megiserjeva slovarja. Megiser je namreč besedo prevzel s tiskovno pomoto vred (pri Putancu 1979: 175 to ni razvidno, ker pravi »1529 ima *košara*«) in jo, brez oznake, dvakrat postavil celo na prvo mesto ustreznice niza. To se je zgodilo takole: Bohorič ima takoj za geslom *Korba* 'Calathus; khorb' sopomensko podgeslo *Verbes* 'idem' (= verbas 'jerbas'; 1584: 56).³ Megiser je za Dikcionarij h geslu iz R 1584 dopisal Bohoričevi iztočnici, s tem mu je prišla *korba* hkrati na prvo in tretje mesto niza, zato je preprosto črtal krajno (tj. prvo) podvojenko in dobil *kosharja*, *korba*, *verbes* 'corbis; sporta, celta, corba' (1592: pod *Korb*; Lägroidova je tu pravilno nastavila *košara*). Kakor sploh večkrat, je Megiser tudi tukaj izhajal iz Bohoričeve nemške ustreznice, latinsko pa spremenil po svoje. Iz nekega drugega vira je dobil manjšalnico *kor-biza* (1592: pod *Körblin* 'fiscellum; celtello, sportello' in pod *Maulkorb* 'fiscella; mufaruolo', torej neke vrste nagobčnik⁴). Celotnemu nizu izpod *Korb* je nato pridodal enočlenski niz *korbiza* (izpod *Körblin*) in vse skupaj uvrstil v 1603 pod *Quafillus* 'ein geflochter Korb'.⁵ Tudi tretja Megiserjeva *košarja* se vleče še iz R 1584: *verbes*, *korbiza*, *kofharia*, *krushna korba* (1603: pod *Corbis* 'ein Korb'). Vidi se, da so Megiserjeve novosti glede na Bohoriča in Dalmatina v teh geslih vezane izključno na *korb*- (izpeljanka *korbiza* in zveza *krushna korba*), se pravi najbrž na tisto, kar je poznal iz ustnih virov, medtem ko besede *košara* morda ni poznal in zato tudi ne vedel, da je *košarja* narobe. Pleteršnik ima za *košaro* samo pomen 'runder Handkorb' — torej okrogla locanja — in skoraj samo vzhodne pokrajinske oznake: Murko, Miklošič, južnovzhodna Štajerska,⁶ pri čemer je *korba* kot južnovzhodnoštajerska beseda opomenjena z 'der runde Kopfkorb' (pri Cafu: 'koš'), z navadnim 'der Korb' pa le, ko je pokrajinsko neoznačena. *Koshara/kofhar[ja]* v Registrih ima očitno nespecializiran pomen 'košara sploh' in najbrž zastopa kajkavščino. — Rest.: *kofhara*, *košara*.

kun/ktèn, R 1584 (2. st.), pomotnica.

kunskten, naivna preupodobljenka, menda ni izpričana: Stabej (1976: 145) je nastavljal *kunšten*, češ da je »kun/ktèn... Druckfehler statt richtig: kun/h-

³ Od Bohoriča je prišel *verbes* v oba Megiserjeva slovarja in tudi v celovško izdajo 1744. Toda tudi Evangelji inu listuvi imajo -es; prejšnje *Korb* (rod. mn.) je tam popravljen v *jérbefou* (cit. po Riglerju 1968: 214). Tega -es menda ni nihče poskusil razložiti.

⁴ Če ima to pomenko iz ustnega vira, bi bila zanimiva za etnologe. A najbrž gre zgolj za slovaropisno prevajanje latinske iztočnice: *fiscellae* so bili pletarski izdelki, s katerimi so govedu preprečevali muljenje, npr. pri oranju (*fiscellas habere* [boves] oportet, ne herbam sectentur, cum arabunt — Katon, cit. po Oxf. Lat. Dict. III, 1971: 707).

⁵ Dozdevnica je tu zapisana s f: *kofharja*; dolgi s v Tezavrusu na mestu okroglega v Dikcionariju je zelo pogost.

⁶ Poleg tega ima še oznako *Dol.-Cig.*, meni ne povsem jasno. (Navaja jo npr. tudi pri *locanja*.) Cigale (1860) ima pod *Korb* oz. *Handkorb* izraza *košara* oz. *locanja* brez oznake. Kakor Pleteršnik pojasnjuje »majhn[o] horizontaln[o] črtic[o] med dvema citatoma« (1894: XI), bi morala oznaka pomeniti, »da se beseda, [na Dolenjskem] navadna, nahaja v [Cigaletovm] gradivu«.

tèn«; Putanec besede ni obravnaval, ker je iz samoslovenskega, kranjsko-koroškega gesla; Megiser pomotnice ni povzel, pač pa jo je Läg Reidova (1967: 183) prepisala brez ločevalnega znamenja za polglasnik. — Rest.: *kun/htèn*, *kunšten*.

kvokarha, R 1584 (3. st.), pomotnica.

kvokarha je v tretjem stolpcu Registra 1584 pod iztočnico *Kokálniza* in Stabej (1976: 146) in Putanec (1979: 176) sta jo prevzela brez pripombe, Stabej jo je tudi opomenil: »gallina glociens, Glucke« (= 'koklja'). Ta pomen je, sodeč po iztočnici, pravilen: prim. v Bibl. 1584 *kakòr ena Kokálniza zhes Iajza peruti refproftira, je greje inu leshe* (cit. po Ramovšu 1918: 143 = 1971: 170; *kokalniza* je sicer rabil vsaj že Trubar v Svetega Pavla listih 22^r — gl. Ramovš 1924: 143). Sumljiva je pri *kvokarha* le izražena oblikoglasna podoba. Koren je namreč očitno isti kakor v *Kokálniza* (oz. v *kokati*, *koklja*), in *-arha* vendar ni nikakršna pripona; drugostopenjska izpeljanka iz **kvokar(a)* pa menda tudi ne bi bila možna, saj se zdi, da je pripona *-h(a)* zmeraj le tik ob korenu, in še to morda izključno za samoglasnikom, prim. *duh*, *smeh*, *streha* ipd.⁷ Za nastanek po nalogi bi prišlo v poštrev le malo zglednic, ena bi bila npr. *marha*, prim. prekm. *marha* 'mrha = kljuse' pri Bezlaju (1982: 201), toda za tako naliko ni videti pravega razloga. Dokler se *kvokarha* ne potrdi v še kakem viru, in sicer neodvisnem od R 1584, bi kazalo sprejeti Ramovševo branje: ko v Konzonantizmu (1924: 143) na splošno določa slovenski področji s korensko dvojnico *kvok-* (vzhod) oz. *kok-* (zahod), daje za zgled, brez slehernega komentarja, *kvokazha* iz R 1584. Druge uslovarjenke kot *kvokarha* s tem ni mogel misliti. — Pletersnik tiskovne pomote *kvokarha* ni sprejel, ob *kvokáča* 'koklja' pa navaja Janežiča (ima tudi Cigale 1860) in za pomen 'neko ozvezdje' po Cafu vzhodno Štajersko. ARj te besede nima, in toliko bi v tretjem stolpcu R 1584 res lahko predstavljala štajersščino;⁸ Ramovš (n. m.) pa jo označuje za kajkavsko, najbrž upravičeno.⁹ — Rest.: *kvokazha*, *kvokača*.

Maningolda, R 1578, morebitnica.

manigod, *manigodo*, *manigolda*, *manigoldo*, *maningolda*. Pod iztočnico *Rablin* ima R 1578 oz. R 1584 v stolpcu 4 *Maningolda* oz. *Maningólda*. Tudi Megiser (1592: pod *Hencker*; 1603: pod *Carnifex*) ima — z oznako *Cr(oat)*. — *manin-*

⁷ Če je *siromah* res iz *sirohman* (Skok 1973: 243), je *h*-jevska pripona tudi tu ob korenu. Ne za samoglasnikom, in sicer ravno za *r*-jem, je danes v slovenščini v *mrha* 'crkovina' (prim. *mreti*), *pirh* (prim. č. *pyřiti*) in morda še kje. Po Bezlaju (1982: 201) je *mrha* »[v]erjetno ekspresivna tvorba, ki se je križala z *mrha* 'žival, konj' < stvn. *mar(i)ha* 'kobilica', vrh tega bi *h*-jevska pripona ob takem korenskem *r* morda lahko stala; *pirh* je verjetno redukcijski tip *varh*, prim. izt. *Pirihaftu* v R 1584.

⁸ Seveda le določene govore. Videm (sevniško-krški govor), Oklukova Gora, Mostec (kozjansko-bizeljsko narečje) na primer imajo *ko-*: *kočka*. Za *kvočka* navaja Plet. Murka (od njega Cigale 1860: pod *Brüthenne*), Miklošiča (prim. *kvóučka* pri Novaku 1985), pa Belo krajino. Vprašanje je, katero besedišče predstavlja *kvozhka*, ki je v R 1584 pod *Kokálniza* v »hrvaško-dalmatinsko-kraško-istrskem« stolpcu. Morda istrsko: ARj ima *kvočka* iz Postile, Skok (1972: 253) za Istro 16. stol. *kvôcati*, *-čē*, *-cā*. V Dalmaciji — in med žumberškimi katoliki — se po Skoku govori *kočka*; *kôcati* *-čē* pa tudi na Reki.

⁹ Tezo, da tretji stolpec Registra 1584 zajema predvsem besedišče tedanjih kajkavskih, četrti pa hrvaških protestantskih besedil, postavljam v svoji magistrski nalogi (Gjurin 1987). V to smer je zastavil že Putanec (1979: izrecneje 160—1).

golda, z *-ng-*. Putanec (1979: 177) si je to besedo iz R 1584 najbrž napačno prepisal, ker trdi, da se tam glasi *manigolda* in da je torej Megiser vzel *maningolda* iz R 1578; na drugem mestu (n. d.: 171) pa napačno navaja, da ima Megiser (1592) *manigolda*. K tem pomotam pri prepisovanju je lahko zapeljalo dejstvo, da so v srbohrvaščini znane menda samo oblike brez drugega *-n-*. Stabej (1976: 148) je kljub temu nastavil *maningolda*, toda z opombo »eigtl. manigod, manigodo-a m < ital. manigoldo«; podobno je k Tezavrusovemu *maningolda* pripisal: »pokvarjeno že v Reg. namesto manigod, manigodo-a m, < ital. manigoldo« (Stabej 1977: 82). Že Lägroidova je nastavila obliko z *-ng-* in *-a* (1967: 59) in s pripisom Megiserjeve italijanske ustreznice *manigoldo* opozorila na ustrezni etimon v jeziku posodniku (prim. n. d.: XIX). Nobeden od teh treh avtorjev ne razlaga, od kod naj bi bil tisti *n* pred *g*; pač pa Putanec pod *maningolda* pripominja, da ima ARj »samo *manigōd*... nijedna potrda sa *-golda*«: ta pripomba se nanaša tako na *-l-* kot na *-a*, vendar jo je treba dopolniti s Skokovim (1972: 370) podatkom, ki izpričuje vsaj *-l-*: »*manigōldo* m (Cres)«. Je to oblika, ki bi morala stati v Registrih? Italijansko *manigoldo* je nastalo iz osebnega imena *Managold* / *-negold*, njegov nosilec se v 11. stol. omenja kot avtor spisa proti krivovercem in privrženec papeža Gregorja VII. (Skok, n. m.). Torej bi *-a* in *-ng-* morala biti spremembi na slovanskih tleh: prva bi bila lahko nastala zaradi prilagajanja samostalnika z neobičajno imenovalniško končnico *-o* domačim samostalnikom moškega spola s samoglasniško končnico.¹⁰ druga npr. »[v]sled počasnega ali zakasnelega jezičkovega pridviga v...odmiku nazalnega konzonanta« (Ramovš 1924: 103, navajajoč iz slovenskih narečij kup primerov drugotnega *-nC-* zaradi predhodnega istozložnega *n*: *snāijŋk* < *sneɡ*, *nūŋga* < *noga*, *jeŋgōu* < *njegoo*, *meŋijŋk* < *mejnik*, *nūŋgret* < *vinograd*, *nōuŋxt* < *noht*, *nāijŋk* < *neki* ipd.). Toda — dokler *maningolda* ne bo potrjeno s še kakim virom, mora ostati vprašanje odprto. Ker je beseda v R 1584 v četrtem stolpcu, bi bilo vir najprej iskati med hrvaškimi protestantskimi tiski.¹¹ Za to govori tudi creško *manigoldo* in italijanski izvor.¹² — Rest.: *Manigoldo*, *manigoldo* (?).

Molban, R 1584 (3. st.), pomotnica.

molvan. V geslu *Malik* je *Boluan* iz R 1578 prišel v tretji stolpec R 1584 po pomoti kot *Molban* (Putanec 1979: 178 pod *molban*; Stabej 1976: 134 je bil nastavil *bolban* in restavriral *Bolban*). Megiser je v svoja slovarja prepisal

¹⁰ Sistemski pritisk na besedni ravni za uvrstitev v 2. moško sklanjatev bi bile lahko povzročale so- oz. blizupomenke kot *boja* iz it. *boia* 'rabelj' ali *ubojica*. Belostenec npr. ima kazalko *Boja*, pošiljajočo k *Hahar*, pod *Hahār* pa med drugim *Boja*, *uboicza* (toda *manigod*). Prim. še morebitno *ljudomorica* v R 1584, stolpec 3 (pod *Vbijenik* — tamkajšnje *ljudomōrza* je tako bral Putanec 1979: 177, z rezervo). Pritisk 1. moške sklanjatev je seveda močnejši, prim. pri Belostencu *Kārunik*, *moracz*, *czoczun* [= *cocan*?] (pod *Hahār*), *Zoijavecz*, *muchitel* (pod *Tortor*), *Henker*, *ludomorecz*, *Zarazitel chloveka*, *Zlochinez* (pod *Carnifex*).

¹¹ Kljub temu da v R 1578 stoji *Maningolda* pred besedo *Hahar*, ki je v R 1584 uvrščena v stolpec 3; in da Fancev (1916: 159–62) iz del hrvaških protestantov sposojenke *mani(n)go(l)d(a/o)* ne navaja, pač pa kar šest potrditev iz štirih knjig za *hahar* in po eno iz še sedme knjige tudi za *haharija* in *haharstvo*.

¹² Za dalmatinsko ustreznico h *Carnifex* ima Megiser (1603) *karōnik*. Zanimivo, da »hrvaškega« *maningolda* ni »popravljal«, čeprav ima v italijanskem razpredelku tudi *manigoldo*. Sicer pa ima npr. *bolban* in napačni *molvan* (pod *Idolum*) celo v enem in istem hrvaškem nizu.

obe obliki, pravilno na prvem, nepravilno (*molban*) na drugem mestu hrvaškega niza (Lägreid 1967: 6, 64—5 s popravkom v *bolban*, a je vseeno nastavila *molban*). Prim. *bôlban* 'malik' v beltinskem govoru (Novak 1985), tudi pri Vitezoviću (Skok 1971: 103) in Belostencu (1740: I 644, II 25); Plet. ima kot prekmursko poleg *bolban* še *balvan*, kar je po Fancevu (1912: 23) rabil Vramec v Kroniki (1578) in Postili (1586). — Rest.: *Bolban*, *bolvan*.

Nehainouito, R 1578 (Putančev posnetek), poškodovanka,

Nohafnovito, R 1584 (3. st.), pomotnica.

nehajnovito, nohasnovito. *Nohafnovito*, tiskovna pomota (Stabej 1976: 151; Putanec 1979: 180), stoji skupaj z *sauman* v tretjem stolpcu R 1584 pod *Nepridnu*. Pravilno obliko *Nehafnouito* v R 1578 je Putanec (n. m.) videl kot *nehajnovito* in mislil, da je to napaka za »*nehasnovito*, što je ispravljeno [namreč j v s] u 1584«: fotoposnetek Registra 1578, s katerim se končuje Putančev članek, ima vršiček *f*-ja v *Nehafnouito* odrezan v višini temena sosednjih črk *a* in *n*, in ker pokončni *f*-ji v R 1578 ne segajo pod osnovno spodnjo črto vrstice (f), je poškodovani f na fotokopiji videti kakor i: *Nehainouito*. — Rest.: *Nehafnouito* (R 1578), *Nehafnovito* (R 1584), *nehasnovito* (oba).

Ozhat, R 1584 (1. st.), pomotnica.

ocat, ochat, ohcajt, ohcet. Iztočnica *Ozhat* v R 1584 stoji med *Ohranenik* in *Okrilje*, kjer bi stalo *Ohzat*, kakor je res zapisano v R 1578. Pomota je zgolj v premestitvi *h*-ja in *z*-ja (Stabej 1976: 154 ter pod *pir* in *svadba*), zato je Stabej neupravičeno nastavil *ohcet* po sodobnem stanju. Imata pa *ohzet*¹³ oba Megiserjeva slovarja. Ta *-a*- in *-e*- zaznamujeta pač glas *a* in *e*, ne morda polglasnika (prim. poznejše *ohzèt* pri Pohlinu (cit. po Bezlaju 1982: 244) ali gorenjsko *oxcat/ofcat* pri Ramovšu 1924: 240). Rekonstruirati *Ozhat* v »ocat (za: *ohcajt*)« ni potrebno.¹⁴ Oblika *ohcat* je dovolj tipična za Trubarja, prim. večkratno *Ohzat(ni)* v Matevžu (1555: I₂^v—I₃^r).¹⁵ Začuda oblik(e) z *-a*- ne navajajo npr. ne Ramovš (1924: 240, 250), ne Striedter-Tempsova (1963: 137), ne Bezljaj (1982: 244).¹⁶ — Rest.: *Ohzat*, *ohcat*.

Otozháftvo, R 1584 (4. st.), morebitnica.

otočastvo je nastavil Stabej (1976: 155), medtem ko je Putancu (1979: 182) to samo kazalka k *otačastvo*, vendar se o pristnosti oblike z *-o-* namesto *-a-* ne izjavlja. *Otozháftvo* (pri Lägreidovi 1967: 178 in Stabeju 1976: 155 manjka ostrivec) stoji v R 1584 pod *Erbfzhina*; od tod je besedo v tej obliki — le brez ostrivca in z malo začetnico — vzel Megiser pod *Erbschafft* (1592) ter pod *Hæreditas* in *Patrimonium* (1603), obakrat z oznako *Cr(oat)*. Sumljiva je zato,

¹³ Ker v Bohoričevi slovnici te besede ni, jo je Megiser vzel iz drugih besedil ali (popravlil) po ustnih podatkih oz. lastnem znanju.

¹⁴ Tako Putanec, ki ima tu vse zelo zavajajoče. Najprej ima geslo *ocat* 'kis', zgolj da pove, da ima to Megiser 1592 kot hrvaško. Nato pod *pir* pravi, da je v R 1584 »ocat (za: *ohcajt*)«: pod *svadba* pa, da je v R 1584 *ohcajt*. (Putanec 1979: 181, 183, 192.)

¹⁵ Rigler (1968: 31) navaja še druga mesta in dela in primere, ko je Trubar *-a-* v poznejših prevodih istih besedil popravljal v *-aj-*.

¹⁶ Pri Riglerju (1968: 31) ni jasno, ali mu spada *ohca(j)t* že med mogoče »res različno govorjene primere« (tako ga razumem jaz) ali še med čiste primere Trubarjevega odpravljanja dvoglasniškega *i*. Če slednje: mar naj bi potem bila Dalmatinova *Ohzat* v Peteroknjižju in v Bibl. 1584 (II 186v; II 188v) pod Trubarjevim vplivom?

ker ima R 1578 *Otažhafuo* in ker je *otačastvo* izpričano v delih hrvaških protestantov: od tam ga navaja Fancev, vendar samo pod iztočnico *baščina* (1916: 138), zato ga je Putanec (n. m.) spregledal in navedel *otačastvo* iz A. Dalmatina samo po ARj. Po ARj se v Istri govori *otàčastvo* (> *otaštvo* < *otačstvo* — oboje izpričano); prim. ostrivec v *Otozháfuo*.¹⁷ Poleg tega je *otočastvo* tudi izpričano, ARj pravi, da so se primeri našli samo iz starih čakavskih govorov (navaja npr. neki dokument iz l. 1500), v slovarjih pa samo pri Stuliću: *otočastvo* mu je kazalka k *otočestvo*, ustreznice le-tega pa so 'patria, patrimonium, familia' — zadnja je po ARj odveč, srednja pa ustreza pomenu v Registru. (Mimogrede: po ARj je *očanstvo* v pomenu 'dediščina' hapa, in to celo tak, da se na isti strani istemu pravi *očinstvo*; prim. v R 1578 *Ozhin ftuo*, v R 1584 pa *Ozhánftuo* v tretjem in *ozhinftuo* v četrtem stolpcu pod *Erbfzhina*.) Za Megiserjevi povzeti morebitnici sta Stabej (1977: 121) in Läg Reidova (1967: 86) nastavila *otočastvo*, Läg Reidova s pripombo »Ak. Rj. verweist nur auf čak. Dial.«. — Rest.: *Otažhafuo*, *otačastvo* (?).

poshmekzanje, R 1584 (3. st.), pomotnica.

pozmečkanje, pozmečkati, požmekanje. Bezjaško *poshmekzanje* v R 1584 pod *Réva* je tiskovna ali pisna pomota, prav bi bilo -zh- kakor v *poshmekzháti* pod *Tlzhíti*. Prim.: »Terh i breme teško ili žmekho nad menu jest« (Vramčec v Postili, cit. po Jembrihu 1983: 352). Stabej je najprej (1976: 160) nastavil po dejanskem zapisu *požmekanje* in *požmekčati*, pozneje (1977: 142) pa je Megiserjevo *poshmakzanje* (1603: pod *Cura*) bral že pravilno. Megiser je tu spet enkrat nekam nekritično prepisoval: *tlzhíti*, *ftiskati*, *poshmekzháti*, *otèrshíti*, *tishati* (1592: pod *Drucken*), *nevolja*, *reva*, *poshmekzanje*, *shalost*, *skerb*, *britkust*, *teshkózhja* (n. d.: pod *Bekümmernuß*). Prim. *Tlzhíti* 1 — *poshmekzháti*, *otèrshíti* 3 (R 1584); *Tlzhim* 'premo; drücke'; *Tifhim* 'premo; drücke' (Bohorič 1584: 151, 150); *Réva* 1 — *kumèr* 2 — *teshkózhja*, *poshmekzanje* 3 — *Nevolja* 4; *Britkust* 1 — *Teshkózhja* 4 (R 1584); *Shalost* 'móreror; traurigkeit'; *Skerb* 'cura, Sorge' (Bohorič 1584: 58–9). Läg Reidova (1967: 101) je sicer -z- razvozerala v -č-, vendar je nastavila *pozmečkati*, *pozmečkanje*, češ da sta to izhodiščni obliki, ker da gre za metatezo iz *zmečkati* in asimilacijo *z* — *č* > *ž* — *č* kakor pri *žmačikano* (Ramovš 1924: 305). Gornji navedek iz Vramčeve Postile dokazuje, da je treba izhajati iz *žmekhek* (po Plet./Cafu to iz *žmetek* 'težak', po Skoku (1973: 678) tvorjeno kakor *mekhek*, koren isti kot v *ožeti ožmem*). Prim. pri Pleteršniku *žmeča(va)* 'težava; breme' in *požmeč(av)ati* 'o(b)teževati' ter k temu v R 1584 bezjaško *poshmekzháti* = *otèrshíti* 'Tlzhíti' in *Rabot*, *Breme*, *Tèrh* 'Butora' (pa še *Tlaka* 1 — *Robáta* 2). Novak (1985) ima poleg *žmíjkati* -čen 'ožemati' in *žmeten* 'težek', *žmètnej* 'težje' tudi *žmèče* 'težje', *žmèčava* 'teža(va)'; Belostenec pa še bližje Registrovima oblikama *Smehkchànje* 'Gravidatio, gravamen', *Smèhkhchina* z vodilko k *Tefina* (= težina), *Smehkchím*, *Smèhkek* z vodilko k *Tefek* — da je *Sm-* tu *žm-*, dokazujejo *Smàhno* z vodilko k *Techno*, *Smèrim* 'clausos oculus teneo', *Smùly* ipd. v nasprotju z npr. *Zmày*, *Zmérjam* in tako rekoč najmanjšim nasprotnikom *Zméchanje* 'Gravedo, ponderofitas' z vodilko k *Smehkchanye*. Putanec (1979: 185) je

¹⁷ Prim. v Cigaletovem slovarju *očastvo* 'das väterliche Vermögen' (pod *Väterlich*) z oznako *Karst*; od tod vzel Pleteršnik ('das väterliche Erbe') in dodal še druge vire, med drugim dolensko *očastvo prevzeti* 'nach dem Vater den Grund übernehmen'.

tako Megiserjeve kot Registrove oblike brez komentarja zapisal kot *požmekčanje*, *požmekčati*/*požmekčati*. — Rest.: *poshmekhzanje*, *požmekčanje*.

razdelniv. Gl. *Vrasdelniu*.

sasvor, R 1584 (3. st.), pomotnica.

zazvor. Tako je Stabej (1976: 178) bral drugonavedeno ustreznico bezjaškega niza *sapor*, *sasvor*, *safov* (R 1584 pod *Rigèl*). Strinjam se s Putancem (1979: 200), da je *sasvor* pomota za *savor*,¹⁸ kajti R 1578 ima »*Rigel. Sauor, Sapor.*«; poleg tega oblike *zazvor* ni mogoče razložiti, s *svora* (tj. da bi bilo morda brati *zasvor*) tudi ni mogoča prava povezava, z napako za *zatvor* pa nima smisla razlagati, če imamo v R 1578 *Sauor* in je *zavor* 'zasunek, zapah' izpričan za hrvaščino. Tega pomena slovensko *zavor* nima (Plet.), geslo *Rigel* pa se gotovo nanaša — med drugim — na Eksodus 26:26-29 oz. na tamkajšnje zapahe iz lesa *fitim* (kakor ga poimenuje ena od iztočnic v R 1584). — Rest.: *savor*, *zavor*.

fimpor, R 1584 (3. st.), pomotnica.

simpor. V R 1584 *shveplo* 1 — *fimpor* 3, v R 1578 pravilno »*Shueplu. Sumpor.*« Že Stabej (1976: 169) je opozoril, da bi bilo brez tiskovne pomote prav *-um-*. Putanec (1979: 189, 192) je pomoto *-i-* spregledal in zato postavil klicaj k Megiserjevemu Cr: *fimpor* (1592: pod *Schwebel*). Lägheidova (1967) pošilja od *simpor* k *sumpor*, vendar ji krožec pomeni zgolj od današnje drugačno obliko (gl. pri njej str. XVII—XVIII), zato je z njim opremljen npr. tudi »*entwicklungsgeschichtlich richtig[e.] kej*« (= kje), ne pa »*Druckfehler*« *molvan*. Megiser je dozdevnico *Croat. fimpor* prepisal tudi v Tezavrus pod *Sulphur*.¹⁹ — Rest.: *fumpor*, *sumpor*.

fhpeharji, R 1584 (1. st.), morebitnica.

špehar, špejar. Iztočnico *fhpeharji* v R 1584 je Putanec (1979: 189 pod *shuode*) bral kar *špeharji*, Stabej (1976: 170, 173) pa *špejarji* oz. *fhpearji*, češ da *špehar* pomeni 'trgovec s slanino'. Leto pozneje je Stabej, ob novem gradivu z *-g-*, spremenil mnenje²⁰ in Tezavrusove *fhpehar*, *fhpehati* in *spegar* poenail v *špegar*, *špegati* s pripisom, da so oblike s *-h-* »verjetno po češkem: *špehěr, špehovati*« (1977: 192; pomotoma je tu navedel, da je *špegar* že v Dikcionariju²¹). Češke oblike²² nimajo tu nič opraviti kot zglednice, v njih se zgolj

¹⁸ Putanec ima pravzaprav tako: pod *zapor* pravi, da je sinonimna soustreznica v R 1584 *zasvor*; pod *zasvor* samo pošilja k *zapor* in *zasov*, pod *zasov* pa samo pošilja k *zapor* in *zasvor*. Sele pod *zapor*, ki ga ima nastavljenega za Pentatevhov *Sauor* in kamor ne pošilja nobena kazalka, ima omenjeno pripombo. — *Zasvor* je napačna preupodobljena pomotnica, pravilna je *zasvor*.

¹⁹ Ob dejstvu, da je *f[u]mpor* v stolpcu 3, je zanimivo, da ima Plet. *súmpor* označen samo s *kajk.-Valj. (Rad)*; toda *sumper* (da te *sumper* vzame!) ima iz Pajkovih Črtic (1884). Po drugi strani je ravno *žveplo* izpričano tudi med kajkavci (in žumberškimi katoliki); kajkavci poznajo tudi *žvepel/žvepəl* moškega spola, brez naslonitve na *zlato, srebro* (Skok 1973: 690).

²⁰ Ne da bi bil svojčas za to spremembo vedel, sem zoper domnevno *špejarji* pisal na podlagi zapisa *Shpegarji* v besedilu Biblije 1584 in iztočnice *Ofhpegati* v samem R 1584 (Gjurin 1984: 200; 1986 [napisano 1984]: 465).

²¹ Zamenjal je z *Registrom*. V Dik. je le *shpehati* pod *Spehen* 'explorare'. Lägheidova ima pri kazalki *špehati* krožec (gl. tu pod *fimpor*).

odraža »isti« nemški *h* oz. γ kakor v Registrovem *fhpeharji*: n. *Späher* < srvn. *spehære* < stvn. *spehari* 'ogleduh, špijon'. Dalje gl. tu pod *hagar*, tudi o možnosti, da bi bil pisni *h* podprt s slovenskim γ : za ta vidik je zanimivo, da ima Megiser v Tezavrusu mirno *fhpehati* in *fhpegati* drugo ob drugem (pod *Exploro*, torej je dvojnico z -g- dodal tisti s -h- iz Dikcionarija z lat. ustr. *explorare*), da *shpehati* v Dick. ni prepisan iz Registrov in da ima v Tezavrusu *spegar* pod *Explorator* oznako *Carniol.*, *fhpehar* pod *Speculator* pa ne, čeravno je morda ravno slednji vzet iz R 1584. Nujno seveda ni, da bi bil vzet od tam, saj Megiser bezjaške ustreznice *s'huode* ni sprejel in poleg tega je v R 1584 množinska oblika *fhpeharji*, pa tudi gesla *Ofhpegati* 1 — *s'hodyti* 3 ni sprejel ne v Dikcionarij ne v Tezavrus. Da pa je ob sestavljanju Tezavrusa še enkrat pregledal R 1584, se zdi verjetno zaradi takih popravkov v Tezavrusu, kot je zavrgl Dikcionarijeve oblike *lintvorn* in njena nadomestitev z Registrovo obliko *lintvor*. Slednji je dodal oznako *Carniol.*, prav zato se mi zdi možno, da bi bil *fhpehar* vzet iz Registra.²³ — Rest.: *fhpegarji*, *špegarji*.

Treshkليا, R 1578, pomotnica.

treškľja, treškľika. *Treshkليا* v R 1578 pod *Mersliza* je tiskarski škrt: -*kli*- namesto -*lik*-. V R 1584 pod *Mèrsliza* je v stolpcu 3 popravljeno v *Treshľika*. Megiser je to prepisal v Dikcionarij kot *treshľika* (in sicer pod *Kaltwehe* in *Fieber* brez oznake, pod *Feber* pa z oznako *Cr.*) ter od tod v Tezavrus kot *trešľhika* (pod *Febris*, brez oznake). Läg Reidova (1967: 143) stanje v Dikcionariju prikaže tako, kot da je *treshľika* redno označena za hrvaško. Toda niz *mersliza*, *hudobniza*, *treshľika* 'Kaltwehe' je sploh brez oznak, v nizu »*Cr: febra, simniza. mersliza, hudobniza, treshľika*« (pod *Fieber*) pa pika namesto vejice označuje konec hrvaškega in začetek slovenskega podniza, prim. »*mirsliza. Cr: febra, treshľika*« (pod *Feber*). Na ta razloček med piko in vejico se doslej menda ni gledalo. *Febra* je v R 1584 v stolpcu 4, *simniza* pa kakor *Treshľika* v 3. Da pa je *Treshľika* tudi slovensko, je Megiser videl pri Bohoričevem geslu *Treshľika, ke, mersliza, ze* 'Febris; Fieber' (1584: 59); prim v Bibl. 1584 obrobni opombi **Merslizo* **Treshľiko* oz. **mèrslizo* **trešľhiko* (III 19^v oz. 32^v). V Tezavrusu je ostala oznaka hrvaškosti samo besedama *simniza* in *febra*, pri čemer je slednja v istem geslu hkrati tudi v slovenskem razpredelku; če že kaj, bi bilo ravno narobe prav, kajti *zimnica* je v tem pomenu tudi prekmursko-haloška (Plet.), *febra* pa menda samo hrvaškoobmorska: Skok (1971: 508; 1973: 384) navaja poleg *fibra* (15. stol., Marulić in drugi pisatelji čakavci) in *febar* (Božava, Molat) tudi *febra* (16. stol., Dubrovnik, Cavtat, Rab: *skopijala mu je febra špànjōla*). V R 1584 je *Febra* vzeta od hrvaških protestantskih pisateljev: v delih A. Dalmatina in S. Istrijana je dobro izpričana ob sopomenki *oghenica* (Fancev 1916: 152, 159).

²² Stabej je najbrž mislil na češke nize v Tezavrusu: *sfpehomati, myzmidati* (pod *Exploro*, kjer je slov. *fhpehati*, *fhpegati* drugo ob drugem), *ffpehyt* (pod *Explorator*, kjer je kranjsko *spegar*), *fspehomati, myzmidatti* (pod *Speculator*, kjer je slov. *fhpehati*) in *fspehyr* (pod *Speculator*, kjer je slov. *fhpehar*). Toda zakaj bi bila vplivala češčina, ne pa z *außspehen* ipd. nemščina, oziroma zakaj ni v drugo smer vplivala poljščina s *szpieguie, spiegiarz*? Kot rečeno, ima Megiser *shpehati* že v Dike., kjer ni mogoče predpostavljati vpliva češke pisave (govorno je bil češki *h* itak γ).

²³ K Stabejevi prvotni podmeni, da je *fhpeharji* brati *špejarji*, je treba dodati še zapis *prijfha* (= *prijšja* < *prgišča*) v Bibl. 1584 (II 65^r), ki ga navaja Ramovš (1924: 245) za ponazorilo prehoda *g > j* pred naglašanim *i* zunaj gorenjsko-koroškega pasu.

Stabej (1971: 190; 1976: 172, 127; 1977: 203) in Läg Reidova (1967: 143) sta za slovarje od 1584 dalje nastavila *trešljika*, pač po Pleteršniku (njegove oznake so *Meg.-Mik.*, *Mur.*, *Cig.*, *Jan.*, *Dalm.*, *jvzhšt.*, *Bolc.*, *Podkrnci-Erj.* (*Torb.*), zadnji dve sta kot edini ob *trěšljikav*: očitno gre za eno od tistih besed Registra, ki so izpričane na slovenskem vzhodu ali v kajkavščini in hkrati na slovenskem skrajnem zahodu). Zapis *Treshklia* v R 1578 je edini obravnaval, in v bistvu tudi razvozlal, Putanec (1979: 195). Vendar mu je *trešljika* le kazalka k *trešlika*, pri le-tej pa piše: »AR ima samo *trešljika* (potvrde iz Mažuraničevih Priloga u značenju „groznica“)«. Če je s tem implicirano, da je v Registri obliki treba videti srednji *l*, je treba reči, da take implikacije zapisa v Registrih sama po sebi ne upravičujeta. V R 1578 je mehki *l* zaznamovan, če nisem česa spregledal, samo v ustreznic *Semliak* (pod *Lanzhman*); da bi v *Halline* (pod *Guant*) dvojni *l* zaznamoval mehkega, je malo verjetno, saj ga imamo v *Felleki* (pod *Vamp*) za srednji *l* (razlago te besede — njeno etimologijo je uganil že Stabej 1976: 138 — gl. pri Putancu 1979: 169—70). V R 1584 je *l* za soglasnikom in hkrati pred samoglasnikom pisan, kakor je značilno za Bohoriča, pa v glavnem tudi Dalmatina v tej poznejši dobi, se pravi s črko *l*. Med iztočnicami: *Grishlaj*, *Kluzhār*, *Obluba*, *Oblubiti*, *Rablin* (če se ni tu govoril srednji *l*), *šhtorkla*, *Vgrishlaj*, *Zartliv*, *Zheuli* ali *zhreuli*; edina izjema je *Rodi semlja*. V drugem stolpcu je edini primer *oblubil*; v sposojenkah kot *šhpreaklastu* (pod *Pirihaftu*) pač ni bil *l* (prim. starejše nemško *spreckelig/sprickelig* za današnje *sprenkelig*). V tretjem stolpcu: *marlivo*, *štrašhlio*, *savdilio*, *frablivo*, *pogublen*, *zhapla*, morda tudi *zher(v)len(u)*, in celo *Semliak* iz R 1578 je popravljen v *Semlák*; v primerih kot *kliet* (pod *Keldër*) je *i* del odraza za jat; edina izjema spet *Semlja*, *plodi semlja*, *s semljo*, *semlija*. V četrtem stolpcu ni primerov za *CTV*, če odštejemo »izjemo« *zemlija*. Tudi pri Bohoriču »*l*« ni zapisan .. dosledno ne v soglasniškem sklopu *CT* (razen pri *Semlj-ja*) — ta Toporišičeva (1986: 291) ugotovitev ne velja le za njegov sondažni vzorec, marveč za cele Zimske urice (kakih 60 primerov, med njimi vsaj trikrat *semlija*, *Semlâ* -lè,²⁴ od *femle* in še *Semlija* kot ime črke *s*, toda praviloma *Semlija* — vsaj 10 primerov ob celotni frekvenci te besede — po Stabeju 1971: 197 — 19). Ker sta v Registrih *l* in *l* v položaju *C—V* pisno nevtralizirana in zaradi *lj* v *zemlija*, kaže take besede v sodobnem zapisu nastavljati z *lj*, če za to govorijo drugi razlogi (v našem primeru jotacija: *tresem* — *trešljika*; *trešlika* bi bila drugotna oblika, nastala po otrditvi mehkega *l*). — Rest.: *Treshlika*, *trešljika*.

Triánnufhi, R 1584 (3. st.), pomotnica.

trijanuš je Stabej (1976: 172) nepredvidno sprejel iz bezjaškega stolpca, (pod *Tiráni*), čeprav je besedo izvajal iz *tyrannus*. Pravilno je Putančevo (1979: 194) razbranje *tiranuši*, češ da »piše greškom: *triánuši*«. Pri tisku sta se samo zamenjala *i* in *r*, -*nn*- pa je hotena podvojitev po zgledu na lat. *tyrannus*, prim. v R. 1578 iztočnico *Tiranni*, v Bibl. 1584 obrobni glosi *Tyranni* — *Silniki* (I 4^v in II 142^r) in v Sirahovi knjigi »gesli« *Tyranni* in *Silniki*, *Ifzhi Tiranni* (Dalmatin 1575: 239, 240). Obliko na -*uš* je rabil Vramec, in sicer ne samo v

²⁴ Pri tem zapisu ni jasno, ali krativca res zaznamujeta naglasno mesto (in ali je tedaj -lè narobe za -lè) ali pa morda vendarle (samo) mehkost *l*-ja, podobno, kakor morda (gl. Rigler 1968: 146—7) ostrivec v Dalmatinovih primerih kot *Séle*, *Púle*.

Postili, kakor Fanceva citira Putanec (1979: 194), marveč že v Kroniki (Fancev 1912: 33). Zanimivo je, da tudi Breznik (1926: 166) Gutsmanovega *trianush* kot enega od izrazov, ki jih je Gutsman »vzel iz Dalmatin. registra«, ni označil za pomotno obliko (sam je pomotoma navedel iz R 1584 *Triánufshi* z enim *n*: beseda je v Registru ravno med *n*-jema deljena). Megiser dozdevnice ni sprejel. — Rest.: *Tiránnu/hi*, *tiranuši*.

Vdijnjati, R 1584 (1. st.), poškodovanka in pomotnica.

vájnjati, *vanati*. Stabej (1976: 174) je iztočnico *Vdijnjati* v R 1584 bral *Vájnjati* ter zanjo nastavil *vanati* in tej konjekturi iskal izvor (»< wahren?«) in celo določil pomen, 'varati' (»fallere, decipere, in errore inducere, täuschen, betrügen«). Skladno s tem je isti pomen pripisal ustreznici *v'zenyiti* v tretjem stolpcu (Stabej 1976: 173). Kot sem že pisal (Gjurić 1984: 193), sta ga zapeljala *j* v nepričakovanem medsglasniškem položaju in poškodovanost *d*-ja: repek nad trebuščkom ima čisto tanek, tako da je bilo repek mogoče zamenjati za ostrivec, trebušček pa za *a*. Toda v R 1578 jasno piše *Vdinati*, pa tudi Läg Reidova (1967: 193) je ponatisnila *Vdijn-* (pozneje je *vdinjati* nastavil tudi Putanec 1979: 197). In že davno prej je morda Megiser (1592: pod *Verdingen* 'locare; affitare, dar per certo prezzo') prepisal Registrov zapis kot *vdinjati* — če ni vzel te besede iz kakega neslovarskega vira: ustreznice *v'zenyiti* on namreč nima, pač pa od neke *vazhnish dati*, kar Läg Reidova (1967: 12) in Stabej (1977: 18) razlagata kot *v činž dati*. (Prim. pri Belostencu pod *Loco* zgled *ædes suas alicui locare* s stransko razlago iz *chins hifu dati* in pod *Fœnero* ustreznico *Na chins, na ufuru... na hafzen, na dobitek dajem*.) V Tezavrusu ima Megiser niz *stauiti*, *vazhnish dati*, *vdiniat* pod *Loco* 'Setzen, Ordnen'. Do tega je prišlo s križanjem dveh gesel iz Dikcionarija: omenjenega *Verdingen* in pa *Setzen* 'ponere, locare', kjer je imel slovenski niz *staviti*, *postaviti* (s hrvaškim podnizom *klafti*); stična točka obeh gesel je bila latinska, večpomenska ustreznica *locare*. To križanje je — poleg prepisanega *vazhnish* — eden od primerov, ki dajejo misliti, da Megiserjevo znanje slovenščine ni bilo zmeraj zanesljivo. Tezavrus ima *vdinati* (skupaj z *na pufode v'feti*) tudi pod *Conduco* 'dingen, bestehen [= bestellen]' in *vdinan* pod *Conductus* 'gedinget, bestellt'. — Morebitni zapis *Vájnjati* v R 1584 bi bil moral biti Stabeju sumljiv že zato, ker bi bil stal kar za osem gesel preveč naprej (med *Vbill* in *Vedèn*), medtem ko je *Vdijnjati* na pravem abecednem mestu. Poleg tega bi bil domnevni pomen 'zum Besten haben, täuschen, betrügen' za ustr. *v'zenyiti* (Stabej 1976: 173) dovolj nenavaden, medtem ko je še pri Belostencu (njegov slovar je bil Stabeju že dosegljiv v faksimilirani izdaji) najti pomene, ki se ujemajo z *udinjati* 'najeti' in hkrati pojasnjujejo današnje sbh. *ucijeniti* 'izsiliti; razpisati nagrado na čigavo glavo (= oceniti njeno vrednost)': *Uczénym* 'Convenio de pretio, pretium pono, conduco in fervum, coqvum &c. conduco pretio, appretio', *Uczénym* 'Appretiat, pretio conductus, conductus in famulum &c.', *Uczénym* 'Conventio de pretio, conductio, pretii peractio, pactio, appretiatio'. Stabej tudi pri izpisu Tezavrusa (1977: 206) ni navedel, da bi bilo *udinjati* še kje drugje kakor v Dikcionariju in na robu Biblije 1584: *Néfi li s'mano *naredil *vdinjal sa en denar?* (III 12^v, cit. po Stabeju 1976: 127). Očitno gre za Matejev evangelij 20:13, kjer imamo v jubilejnem prevodu *Ali se nisi pogodil z meno za en denar?* (Rozman 1984: 75), v Trubarjevem

Tem evangelju svetiga Matevža pa *Nei li fi fmeno naredil fa eden Defetag?* (1555: H5^r). Tukajšnja grška ustreznica je *symphōnéō* 'pogoditi se (»ubрати se s kom«)'. *Vdinati* v R 1578 pa se seveda nanaša na neko mesto iz Petero-knjižja, bržkone na *ie tuiftu sa fuoie Denarie odinal* (68^r) = Bibl. 1584 *je on tuiftu sa fuoie denarje odinjal* (I 49^r) = Luter *omb sein gelt gedingt hat*; hebrejski izvirnik ima tu *sākār* 'plačilo (po pogodbi)', kar sicer Luter in za njim Dalmatin prevajata praviloma z drugimi besedami (isto velja za hebr. *sākiyr* 'dninar' in osnovno *sākar/cākar* 'najeti'). — Rest.: *Vdijnjati*, za pomotnico *Vdinjati*, *udinjati*.

Vrasdelniu, R 1578, pomotnica.

vrazdelniv, razdelniv, razdjelniv. V R 1578 sledi iztočnici *Deleshan* ustreznični »niz« *Delniky*, *Vrasdelniu*. Putanec (1979: 188, 189) ga je razumel dvobesedno oz. dvoustreznično ter nastavlil pridevnik *razdelniv* oz. *vrazdelniv*, in to tako, kakor da bi bila v R 1578 celo oba (poleg tega ima k prvemu še kazalko *razdjelniv*). V resnici gre za eno samo, toda tribesedno ustreznico. Putanec ni bil pozoren na to, da ima R 1584 na ustreznem mestu *Delniki vrasdelénju djel-nizi* (z manjkajočo vejico pred na novo dodano ustreznico *djelnizi*), in se je dal premotiti 1) odvečni vejici med *Delniky* in *Vrasdelniu*, 2) veliki »začetnici« (predlogu) *V-*, 3) izpadu *e*-ja med *-l-* in *-n-* pri tisku, 4) vrstno-členskemu premiku med trobesedno samostalniško ustreznico in enobesedno pridevniško (*Deleshan*) iztočnico (R 1584 ima tu *Deléshni*). Megiserjevo *refsdilenie* (samo 1603: pod *Diftributio*) najbrž ni iz slovarjev oz. Registra, kajti *delniki* pri njem manjkajo, *deležén* pa ima v oblikoglasnih podobah in/ali zvezah, ki jih v Registrih ni: *dilefhen* (dvakrat; tudi že v Dikcionariju z *-i-*, ki kaže na Bohoričevo geslo *Diléshni*, v Dikc. je tudi še ostrivec), *deilefhniga deilaty* (*-ei-* tudi v Dikc.), *delefhniga sturiti*. — Rest.: (*Delniky*) *Vrasdeleniu*, (*delniki*) *v razdeljenju*.

Zanthyz, R 1578, zastrta beseda.

cantic. V R 1578 »*Meshnar. Suonar, Zanthyz.*« V R 1584 *Meshnar* 1 — *svonár* 3 — *Zantyz* 4. Läg Reidova (1967: 9) je Megiserjev s *Cr* označeni *zantyz* (1592: pod *Meßner*) brala *cantic*, spraševaje se: »vielleicht aus lat. *cantor?*«. V isto smer je tipal Stabej (1976: 135): »*cantic* ... ? < *cantus*, Klang, cantor, Sänger«. Ko bi bil Stabej obdelal tudi R 1578, bi bil mogoče opazil, da je tam črka *z* za glas *s* v besedi *Zuadba* (pod *Ohzat*); potemtakem je lahko tudi *zan-* za glasovno *san-*. In res ima Skok (1973: 201): »*santiz* m (1380, Modruš, 1423: *pred popom Ricem, santizom baškim*; Omišalj, Vrbnik) »svečenik koji upravlja gospodarstvom koje crkve«. Prezime *Santizić* (Klis, 1506). Od sttal. *santése*, srlat. *sanctensis* < *sanctus* »svet.« Pravilno je *Zantyz* bral seveda Putanec (1979: 189), saj je za tisk priredil Skokov slovar (vendar se nanj ne sklicuje). Pomota pa je, da Putanec h geslu *santiz* dostavlja »cf. Läg Reid s. v. *svonar*«, ker Läg Reidova o *zantyz* govori samo pod *cantic*. — Končni *-z* v *Zant(h)yz* ima, kakor začetni *Z-*, črkovno vrednost *s* (prim. zgoraj *santése*), zastopa pa najbrž (globinski) fonem *z*. Megiser ima tudi v Tezavrusu (pod *AEditionus*) *Croat. fponar, zantyz*. Stabej (1977) je hrvaški razpredelek v tem geslu v celoti spregledal in zato navaja samo *Carniol. meshnar*. — Rest.: *Zanthyz, santiz*.

zasvor, zazvor. Gl. *sasvor*.

Navedenke

- ARj = Rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika. Zagreb.
- BELOSTANEČ, Ivan, 1740: *Gazophylacium*... Zagreb. (Faksim. izd. 1973, Zagreb.)
- BEZLAJ, France, 1976: *Etimološki slovar slovenskega jezika I*, A—J. Ljubljana.
- , 1982: *Etimološki slovar slovenskega jezika II*, K—O. Ljubljana.
- Bibl. 1584 = Dalmatin 1584.
- BOHORČIĆ, Adam, 1584: *Arcticae horulae*... Wittenberg.
- BREZNIK, Anton, 1926: *Slovenski slovarji*. V: *Razprave Znanstvenega društva za humanistične vede III* (Ljubljana), str. 110—174.
- BROCH, Olaf, 1911: *Slavische phonetik*. Heidelberg.
- CIGALE, Matej, 1860: *Deutsch-slovenisches Wörterbuch*. Ljubljana.
- DALMATIN, Jurij, 1575: *Jesvs Sirah*. Ljubljana.
- , 1578: *Biblie*... prvi deil. Ljubljana.
- , 1584: *Biblia*, tv ie, vse svetv pismv... Slovenski, tolmažena... Wittenberg.
- FANCEV, Franjo, 1912: *Beiträge zur historischen serbokroatischen Dialektologie [III]*. V: *Archiv für slavische Philologie XXXIII* (Berlin), str. 20—51.
- , 1916: *Jezik hrvatskih protestantskih pisaca 16. vijeka*. V: *Rad Jugoslaven-ske akademije znanosti i umjetnosti*, knj. 212 (Zagreb), str. 147—225, knj. 214 (Zagreb), str. 1—112. (Tu citiram po separatnem štetju strani: 1—79, 80—191.)
- GJURIN, Velemir, 1984: *Register 1584 kot slovaropisni dosežek*. V: *Slavistična revija XXXII/3* (Ljubljana/Maribor), str. 183—208.
- , 1985: *Priponsko obrazilo -aš v slovenščini*. V: *Slavistična revija XXXIII/2* (Ljubljana/Maribor), str. 195—222.
- , 1986: *Pisna podoba besed v prvih dveh Trubarjevih knjigah, ki so danes žive le v nekonvencionalni slovenščini*. V: *16. stoletje v slovenskem jeziku, književnosti in kulturi (= Obdobja VI)* (Ljubljana), str. 447—472.
- , 1987: *Slovensko slovarstvo do prvega knjižnega slovarja*. (Magistrska naloga.) Ljubljana xiii + 499 str. (Vezani tipkopis.)
- GRAD, Anton, Ružena ŠKERLJ in Nada VITOROVIČ, 1978: *Veliki angleško-slovenski slovar*. Ljubljana.
- JEMBRIH, Alojz, 1983: *Prva knjiga tiskana u Varaždinu na hrvatskom jeziku kajkavske osnove (1586)*. V: *Varaždinski zbornik 1181—1981 (Varaždin)*, str. 349—357.
- KOPITAR, Jernej, 1808: *Grammatik der Slavischen Sprache in Krain, Kärnten und Steyermark*. Ljubljana.
- KRELJ, Sebastijan, 1567: *Postilla slovenska*. Regensburg.
- LÄGREID, Annelies, 1967: *Hieronymus Megiser: Slovenisch-Deutsch-Lateinisches Wörterbuch, Neugestaltung und Faksimile der ersten Ausgabe aus dem Jahre 1592*. Wiesbaden.
- LUTHER, Martin, 1545: *Biblia, Das ist die gantze Heilige Schrift, Deusch auff's new zugericht*. Wittenberg. (Repr. 1974. München.)
- MEGISER, Hieronim, 1592: *Dictionarivm qvatvor lingvarum*. Gradec.
- , 1603: *Thesaurus Polyglottus*... Frankfurt ob Majni.
- NOVAK, Franc, 1985: *Slovar beltinskega prekmurskega govora*. (Dopolnil in uredil Vilko Novak.) Murska Sobota.
- OXFORD Latin Dictionary, 1971. Fascicle III: *Demiurgus-Gorgoneus*. Oxford.
- PLETERŠNIK, Maks, 1894—95: (ur.) *Slovensko-nemški slovar*. Ljubljana.
- PUTANEČ, Valentin, 1979: *Mali diferencialni hrvatsko-slovenski rječnici iz 1578, 1584. i 1592*. V: *Rad Jugoslaven-ske akademije znanosti i umjetnosti*, knj. 376 (Razred za filologiju, knj. XIX) (Zagreb), str. 159—215.
- R 1578 = Register 1578 (v Dalmatin 1578: 180v—181v).
- R 1584 = Register 1584 (v Dalmatin 1584: Cc 3v—Dd iijv).
- RAMOVŠ, Fran, 1918: *Delo revizije za Dalmatinovo Biblijo*. V: *Časopis za slovenski jezik, književnost in zgodovino I* (Ljubljana), str. 113—147.
- , 1924: *Historična gramatika slovenskega jezika II: Konzonantizem*. Ljubljana.
- , 1971: *Zbrano delo I*. Ljubljana.
- RIGLER, Jakob, 1968: *Začetki slovenskega knjižnega jezika*. Ljubljana.
- RJEČNIK hrvatskoga ili srpskoga jezika, 1880—1976. I—XXIII. Zagreb.
- ROZMAN, France, 1984: (prev.) *Matejev evangelij*. V: *Sveto pismo nove zaveze: Jubilejni prevod ob štiristoletnici Dalmatinove Biblije*. Ljubljana.

- SIMEON, Rikard, 1969: Enciklopedijski rječnik lingvističkih naziva (I: A—O, II: P—Ž). Zagreb.
- SKOK, Petar, 1971: Etimologijski rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika I (A—J). Zagreb.
- , 1972: Etimologijski... II (K—poni¹). Zagreb.
- , 1973: Etimologijski... III (poni²—Ž). Zagreb.
- STABÉJ, Jože, 1971: Slowenisch-lateinisches-deutsches (zum Teil) Wörterbuch der Grammatik von Adam Bohorič. V: Geschichte, Kultur und Geisteswelt der Slowenen IV/2: Adam Bohorič: *Arcticae horulae*... — Untersuchungen (München), str. 144—206.
- , 1976: Wörterverzeichnis der Sprachbemerkungen und des Registers in der *Biblia Dalmatina* 1584. V: Geschichte, Kultur und Geisteswelt der Slowenen III/2: Jurij Dalmatin: *Biblia* 1584 — Abhandlungen (München), str. 101—181.
- , 1977: Hieronymus Megiser: *Thesaurus Polyglottus* — Iz njega je slovensko besedje z latinskimi in nemškimi pomeni za slovensko-latinsko-nemški slovar izpisal in uredil Jože Stabéj. Ljubljana.
- STRIEDTER-TEMPS, Hildegard, 1958: Deutsche Lehnwörter im Serbokroatischen. Berlin.
- , 1963: Deutsche Lehnwörter im Slovenischen, Wiesbaden.
- TOPORIŠIČ, Jože, 1986: Bohoričica 16. stoletja. V: 16. stoletje v slovenskem jeziku, književnosti in kulturi (= Obdobja VI) (Ljubljana), str. 271—305.
- TRUBAR, Primož, 1550: *Catechismus*... Tübingen.
- , 1555: *Ta evangeli svetiga Matevsha*. Tübingen.
- ZDOVC, Paul, 1972: Die Mundart des südöstlichen Jauntales in Kärnten — Lautlehre und Akzent der Mundart der »Poljanci« (= Schriften der Balkankommission, Linguistische Abteilung XX). Dunaj.

SUMMARY

Ghost words, at least until they happen to become established (as, e. g., did *zenith*, which is said to have originated from Arabic *samt* due to a scribal error), may be defined as words whose actual image (say, the graphic form *sanit*) is different from their genuine, ought-to-be image (*samt*). In contrast to deliberate neologisms, ghost words are produced accidentally, either by such extraneous, objective, factors as a slip of the tongue (in which case the speaker knows the genuine image but fails to produce it) or out of some ignorance, such as a misconception of meaning (when one uses a learned word in a wrong sense, or unsuspectingly repeats it in a wrong sense after somebody else). Obviously, a word can be "ghost" on any (number of) level(s): that of expression (orthography or pronunciation), meaning, "belonging" (if a word is ascribed to a language to which it does not belong) etc. The following typology of ghost words applies primarily to the level of written expression (graphic image); hopefully it is, *mutatis mutandis*, applicable also to ghostwords on other levels.

A ghost word in its first occurrence may be termed an *inceptive ghost word*; it may remain a *hapax legomenon* or it may "beget" other ghost words (of the primary or the secondary series, see below). Preeminent inceptive ghost words are *lapse words* (such as misprints and mispronunciations) and *impaired words* (whose physical appearance is damaged due to poor impression, a jagged piece of type, tears in the paper, blots on the surface, palimpsestic invisibility, the missing of a portion of the tablet, and the like). A damaged word may be limited to one copy or some copies of a text (e. g. to one of the printed editions), while the other copies preserve that word undamaged; in such cases it is easy to restore the genuine form. When it is impossible to procure such material evidence, the restored word (believed to be the ought-to-be word underlying the ghost word) remains a more or less convincing conjecture; such conjectured words may, in turn, prove to be ghost words themselves. Metadictionaries (i. e. dictionaries of dictionaries, such as modern inverted dictionaries of old plurilingual dictionaries) often abound with mistaken conjectures; or they transform a genuine old word into a ghost word by inadequate transcription in order to provide headwords in a modern, but often inaccurate orthographic — and consequently (mor)phonological — form. Metadictionary ghost words of this type comprise the secondary series of ghost words. The primary series consists of the inceptive ghost word and the iterated ghost words (which occur when the inceptive one is taken over into other dictionaries/texts). It seems advisable to distinguish between two subtypes of iterated ghost words: *phantom words* (ghost words proper), adopted into ordinary dictionaries (but often never making their way into the actual living usage); and *metadictionary nonsuspects*, i. e. ghost words accepted by the authors of metadictionaries (and by linguists) as genuine, and often given a modern orthographic image ("naive" transcriptions), but with no intention to be reactivated, offered for use to the present-day speaking community.

A word suspected but not yet proven to be a ghost word is a *suspect word*. Viewed from a different angle, it may also be called a *possible word*.

Similar to ghost words are *veiled words*: they have a graphic form which is (still) within the (loose) orthographic norms of a particular (ancient) period, but which can mislead one into incorrect reading (and a consequent incorrect transcription into a modern graphic form). Veiled words, lapse words and damaged words all belong to the class of *deceitful words* (or *misleaders*).

The first two Slovene-Croatian dictionaries — the Registers in the Dalmatin Bible (1584) and Pentateuch (1578), resp. — contain a relatively high number of ghost words and suspect words, many of which were adopted into H. Megiser's *Dictionary quattuor linguarum* (1592) and his *Thesaurus Polyglottus* (1603) as well as into modern metadictionaries. The present article deals with 20 misleaders from either of the two Registers (mostly misprints, but also impaired, suspect and veiled words), tracing their fate through both Megiser's dictionaries and through the metadictionaries and restoring the (most likely) ought-to-be forms.